

Univerza na Primorskem
PEDAGOŠKA FAKULTETA KOPER
Università del Litorale
FACOLTÀ DI STUDI EDUCATIVI DI CAPODISTRIA
University of Primorska
FACULTY OF EDUCATION KOPER

ŠTUDENTJE S POSEBNIMI POTREBAMI

Kakšne so njihove posebne potrebe
in kaj potrebujejo pri študiju

dr. Božidar Opara

O POJMU OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI

- V preteklem obdobju je veljala stara modernistična paradigma → “drugačni otroci potrebujejo drugačne šole”:
 - temu je bil prilagojen šolski sistem- sistem različnega posebnega šolstva → paralelni sistem
 - to je bil diskurz deviantnosti (odklonskosti)
 - vsa pozornost je bila usmerjena v motnje-ovire
 - temu je služil tudi naziv “ otroci in mladostniki z motnjami v telesnem in duševnem razvoju”
- V zadnjih desetletjih nastale velike spremembe v filozofiji in etiki ter teoriji vzgoje in izobraževanja (nove vrednote): človekove pravice, enake možnosti, pravičnost, svoboda...

- Iz te se je rodila nova paradigma vzgoje in izobraževanja drugačnih oseb → inkluzivna paradigma
- Ideal moderne šole je postala “heterogena šola” (vsak posameznik je unikatni, drugačen in šola se mora vsakemu prilagoditi)
- Pojem integracija (vključevanje razvojno motenih v normalno okolje v čim večji možni meri) ni več ustrezal.
- Pojavil se je nov naziv in nov pojem “Inkluzivna paradigma” (inkluzija pomeni, da se vsi otroci vključujejo v skupno šolo, v posebne oblike za krajši ali daljši čas pa le takrat, kadar je strokovno dokazano, da je to za posameznika boljša rešitev)

- Naziv in pojem “ otroci in mladostniki z motnjami v telesnem in duševnem razvoju” ni več ustrezal. Tudi ni zajel vseh, ki potrebujejo pri vzgoji in izobraževanju različne prilagoditve in pomoč
- Za novo pojmovanje in novo paradigmo smo zato vzeli naziv OPP.
- Z njim smo zajeli mnogo širši del populacije → cca 20-25 odstotkov
- **KAKO IN KAJ SMO NAREDILI V SLOVENIJI V SMERI NOVE PARADIGME?**
- 1995→ Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju
- 1996→ sprejem novih splošnih šolskih zakonov

- Uvedli naziv OPP.
- Določili novo klasifikacijo OPP:
 - z “različnimi primanjkljaji, ovirami, motnjami”
 - z učnimi težavami
 - posebej nadarjeni → skupaj cca 20-25 % populacije
- Ker je skupina OPP zelo heterogena, “ločili” tisti del OPP, ki potrebujejo veliko prilagoditev in pomoči.
- Zanje 2000 sprejeli Zakon o usmerjanju OPP, ki “zahtevnejše” OPP takole klasificira :
 - z motnjami v duševnem razvoju
 - slep in slabovidne
 - gluhe in naglušne
 - gibalno ovira

- dolgotrajno bolne
- s čustvenimi in vedenjskimi motnjami
- s primanjkljaji na posameznih področjih učenja

- Zakon o usmerjanju OPP je prinesel bistvene novosti:
 - redefiniral proces odkrivanja in prepoznavanja OPP → usmerjanje
 - prinesel kontinuum (spekter) različnih programov vzgoje in izobraževanja OPP

- Več kot 90 % populacije OPP se šola v rednih šolah → kjer se izvajajo izobraževalni program (to so vsi regularni šolski programi), ki se izvajajo s prilagojenim izvajanjem in OPP se nudi dodatna strokovna pomoč.

- Kaj so izobraževalni programi s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo?
 - vsi šolski programi (vseh vrst in stopenj šol)
 - izobraževalni program se ne spreminja → obstaja edinstven izobraževalni standard
 - prilagaja se izvajanje (metode, načini dela, časovna razporeditev, način preverjanja in ocenjevanja..)
 - zagotavlja se jim različna dodatna strokovna pomoč (pomoč pri premagovanju primanjkljajev, ovir oziroma motenj ter učna pomoč)
- Za vse šolske stopnje (do visokošolskega izobraževanja) za to obstajajo naslednji regulatorji-dokumenti:
 - Pravilnik o dodatni strokovni in fizični pomoči za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami (2006)
 - Navodila za izobraževalne programe s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo za 9. letno OŠ

- Navodila za izobraževalni program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo za gimnazijski program
- Pravilnik o načinu izvajanja mature za kandidate s posebnimi potrebami

o KAJ SE LAHKO PRILAGAJA?

a. Pri organizaciji pouka:

a.1. Prostor:

- stran od distraktorjev (stran od vrat, oken..)
- blizu sošolca, ki mu je pripravljen pomagati (prebrati navodila, razložiti..)
- prostor naj omogoči čimveč individualnosti ter dela v parih ali manjših skupinah
- na šoli imeti prostor za pripomočke, za individualno delo in delo v manjših skupinah

a.2. Didaktični pripomočki:

- tisti z bralnimi težavami morajo imeti možnost da posnamejo učiteljevo razlago ali vnaprej dobijo gradivo, uporabljajo računalnik
- tisti s slabo avtomatizirano tehniko pisanja naj uporabljajo računalnik za pisanje. Fotokopiranje daljših snovi.
- tisti s slabšo fino motoriko potrebujejo prilagoditve pri sami rabi tehničnih-laboratorijskih in drugih pripomočkov pri naravoslovno- tehničnih področjih. Tisti, ki delajo velike napake pri pisanju, potrebujejo še slovarje in računalnik
- tisti s težavami pri aritmetiki potrebujejo kalkulator

a.3. Organizacija časa:

- to potrebujejo tisti, ki imajo slabše avtomatizirano tehniko branja, pisanja, računanja
- predelovanje informacij in strategije reševanja problemov potekajo počasneje
- več časa potrebujejo v procesu pridobivanja znanja utrjevanju in zlasti pri preverjanju znanja
- posameznik ne sme čutiti časovnega pritiska

a.4. Pri izvajanju pouka:

Vsak posameznik ima enkratno kombinacijo kognitivnih in drugih primanjkljajev.

Učitelji morajo biti dovolj senzibilni in odprti za prepoznavanje učenčevih potreb in fleksibilni pri uporabi različnih didaktično-metodičnih pristopov.

Posebej učinkovite so naslednje strategije:

- identificirati tiste pristope in metode, ki OPP olajšajo učenje in tiste, ki mu to otežujejo
- kombiniramo lahko direktno poučevanje (jasno določen cilj, specifični koraki, demonstracija korakov, povezava med pojmi) ter strateško poučevanje (učenje strategij, reševanja nalog in uporaba znanj pri reševanju problema)
- redukcija kompleksnosti nalog (za tiste, ki imajo slabše razvito pojmovno znanje)
- paziti, da redukcija dodatno ne zmanjšuje izobrazbeno učinkovitost → to od učenca terja učenje na pamet (povezovati z življenjskimi izkušnjami)
- uspešna so tista prilagajanja kurikulumu, ki temeljijo na konceptih aktivnega, konstruktivističnega učenja
- povezava obravnavanih tem z učenčevimi življenjskimi izkušnjami
- aktivnost in udeleženosť učenca (da nariše, sprašuje, izvaja poizkuse..)

- razvoj kognitivnih strategij → načrtovanje, reševanje problemov, uporaba pripomočkov.. in metakognitivnih veščin (načrtovanje postopka učenja, spremljanje izvajanja,preverjanje rešitev...)

Učinkovitost strategij za delo z učenci s PPPU:

- dobro strukturirati vse dejavnike učnega procesa → jasna in konstantna veljavna pravila (npr. ne prepogosto spreminjati urnikov...)
- uvodna povezava vsake nove teme z že obravnavanimi
- povezava teme z učenčevimi življenjskimi izkušnjami
- multisenzorsko učenje (po vseh čutnih poteh)
- kratka in jasna navodila s sprotnim preverjanjem razumevanja navodil
- pomoč pri organizaciji zapiskov
- prednost odprtih vprašanj

- zapiski na tabli naj bodo le ključne informacije s podčrtovanjem, obarvanjem
- razdelitev kompleksnosti nalog na ustrezne, manjše dele
- raba vizualnih pripomočkov (skice, grafi, slike..)
- zanimivo posredovanje snovi (ankete, šale, anekdote..)
- pestrost pouka
- aktivno učenje, ki omogočajo vključevanje lastnih izkušenj in znanja
- več odmora med nalogami
- sprotne povratne informacije o napakah
- razvijati učenčevo samovrednotenje in samokontrolo (najbolje to narediti v individualnem kontaktu z učencem)
- spodbujanje in hrabrenje
- pohvaliti napredovanje
- nudenje varnosti in opore
- spoznati učenčeve stiske in mu pazljivo pristopati
- poudarjati močna področja učenca

a.5. Preverjanje in ocenjevanje znanja

- prilagoditve ne le pri redukciji znanja, temveč predvsem na iskanju prilagoditev, načinov in oblik postavljanja vprašanj, posredovanje odgovorov in na količini opor, ki jih učencu ponudimo, da bi omogočili optimalno pokazati osvojeno znanje
- prilagoditve naj upoštevajo učenčeva močna področja in njegove posebne potrebe
- v IP mora biti jasno napisan predmet oziroma področje, kjer je učenec šibak in jasno opredeliti, katere prilagoditve potrebuje pri preverjanju znanja

Prilagajamo lahko:

- način posredovanja vprašanj (kratka, jasna, razdeljena na podvprašanja, sproti preverjati razumevanje navodil
- način posredovanja učenčevih odgovorov (pretežno ustno, z grafično predstavljenimi rezultati, s praktičnimi izdelki itd.)
- čas izvajanja preverjanja
- organizacija preverjanja (po delih....)
- oblika pisnih gradiv pri preverjanju (več grafičnih informacij, več odprtih vprašanja, povečan tisk, vsako vprašanje na svojem listu....
- raba tehničnih pripomočkov (kalkulator, računalnik, ponazorila..)
- prostorski pogoji (če ga je strah odgovarjati pred celim razredom, preverjamo njegovo znanje na manj izpostavljen način (po potrebi lahko izven razreda)

Vse navedeno velja za primerni in sekundarni nivo šolstva.

KAKŠNO JE STANJE NA PODROČJU VISOKEGA ŠOLSTVA?

Vse tri državne univerze imajo posebne pravilnike za študente s PP.

Primorska univerza ima to najbolj urejeno:

- Pravilnik o študentih s posebnimi potrebami na Univerzi na Primorskem.

Ta določa:

- A. kako se pridobi status študenta s posebnimi potrebami
- B. posebne prilagoditve študija za študente s posebnimi potrebami
- C. pravice študentov s posebnimi potrebami

A. PRIDOBITEV STATUSA ŠTUDENTA S POSEBNIMI POTREBAMI

- študent vloži vlogo (praviloma ob vpisu) v referatu za študente na posebnem obrazcu (priloga pravilnika)
- vlogi priloži dokazila:
 - predhodna odločba o usmeritvi
 - odločba Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje
 - zdravniško potrdilo (specialistično)
- vloga se posreduje “ komisiji senata univerze”, ki je pooblaščen za to odločanje (sodeluje strokovnjak)

B. POSEBNE PRILAGODITVE

- učitelj-tutor pripravi v 30. dneh IP, ki mora vsebovati:

- opredelitev primanjkljaja, ovire oziroma motnja
- zahtevane prilagoditve študija
- zmanjšanje obveznosti prisotnosti študenta pri študentskih obveznostih (te sporoči v svoji vlogi že študent)

- učitelj tutor v 8 dneh seznanjeni nosilci predmetov o IP
- učitelji so dolžni upoštevati IP
- IP se posreduje tudi strokovni službi rektorata univerze, ki je skrbnik komisije

Kaj se prilagodi:

- “Prilagoditve pri izvedbi predavanj in vaj”

- vnaprejšnja objava študijskih gradiv
- snemanje predavanj in vaj
- uporaba posebnih pripomočkov (povečala, računalnik
- prisotnost pomočnika in sicer: bralca oziroma pisarja ter tolmača-prevajalca v slovenski znakovni jezik
- možnost posredovanja pisnih gradiv v elektronski obliki
- opravljanje določenih študijskih obveznosti v paru s študentom brez PP
- možnost opravljanja določenih nalog in vaj doma (delna oblika E-učenja)
- prilagoditev načina opravljanja študijske prakse
- druge prilagoditve

- Prilagoditve v načinu preverjanja in ocenjevanja znanja

- podaljšanje časa opravljanja ustnega oziroma pisnega izpita (največ 100%,krajši odmori..)
- zagotoviti poseben prostor za opravljanje izpita (dostopnost,da ne moti druge..)
- prilagoditev prostora in opreme(slepim, gluhim....)
- opravljanje izpita s pomočjo računalnika in pripomočkov
- opravljanje izpita s pomočjo pomočnika(slepi –bralec ali pisar; gluhi-tolmač; gibalno ovirani..)
- spremembe oblike preverjanja in ocenjevanja znanja
- prilagoditev oblike izpitnega gradiva (zlasti za slepe- Brajeva pisava..)
- druge prilagoditve glede na dane možnosti

Spremljanje in podpora študentom s posebnimi potrebami

- če je vsaj 1 študent s PP, imenuje dekan za 2 leti enega ali več tutorjev-učiteljev (upoštevava študentov predlog, ki ga ta napiše v vlogi)
- tutor je zadolžen za spremljanje in podporo študentom s PP:
 - pripravi in spremlja IP
 - usklajuje z nosilci predmetov prilagoditve
 - posreduje poročila o svojem delu dekanu (praviloma ob koncu leta)
 - daje predloge in pobude za izboljšanje pogojev

c. PRAVICE ŠTUDENTOV S POSEBNIMI POTREBAMI

- do zmanjšanja obvezne prisotnosti pri študijskih obveznostih iz upravičenih razlogov
- pravica do vpisa v višji letnik, če ima opravljenih najmanj 50% predpisanih pogojev
- pravica do opravljanja izpitov na izpitnih rokih, ki jih študent individualno dogovori z nosilcem predmeta
- pravica do podaljšanja statusa študenta za največ 1 študijsko leto (če ne more v roku opravljati študijskih obveznosti) (odloča komisija fakultete za študentske zadeve)

Zloraba pravilnika se kaznuje po predpisih univerze, ki določajo disciplinsko odgovornost študentov.